

DICK ANNEGARN

Frankrijk ontdekte een Hollander

Deze beminlijke Nederlander die al ruim dertig jaar in Frankrijk leeft, was direct bereid een gesprek toe te staan. "Als het kan, liever in het Frans," vroeg hij. Begrijpelijk dat hij, na al die jaren in die taal chansons te hebben geschreven, zijn kijk op de dingen beter in het Frans kan verduidelijken. In Frankrijk is hij een gerenommeerd chansonnier. Hier te lande is hij, na een periode van redelijke bekendheid in de jaren zeventig, wat vergeten geraakt. Ten onrechte.

© NEW **folk** SOUNDS

© Stichting Janvool, niets van deze website mag worden overgenomen of gekopieerd zonder nadrukkelijke toestemming van de redactie.

Folk en blues

Als ik hem zeg dat ik hem voor NewFolkSounds interview, weet hij onmiddellijk te vertellen dat zijn chanson *Bébé Eléphant*, geïnspireerd werd door een song van Derroll Adams: *Portland town*. Het is een lied waarin Adams zingt over Amerikaanse jongens die zo zinloos, ver van huis, in de oorlog omkwamen. In *Bébé Eléphant* zint Annegarn over een verdwaald olifantenjong dat smeekt om hem te komen zoeken. Een wat raadselachtig verband maar daar houdt Annegarn van. De angst van jonge soldaten vertaalt hij hier in de schrik van de baby olifant (symbool van de Amerikaanse Republieken) die, verlaten van de zijnen, in die vreemde jungle verloren is gelopen. "Ik hou van suggereren in mijn teksten," zegt hij, "ik schrijf graag in raadsels en rebussen, ik verberg graag wat ik te zeggen heb. De luisteraar moet niet alles op een schoteltje aangeboden krijgen. Ik hou niet zo van expliciete literatuur."

Het is in muzikale middens in Parijs, waar veel folk en blues aan bod kwam dat hij zijn eerste stappen zette als zanger. Hij bezocht geregeld de hootenanny-avonden, ondermeer in het American Center. Hij wilde ook het chanson muzikaal en tekstueel vernieuwen, veel meer geïnspireerd door de Angelsaksische muziek dan door het Frans chanson dat hij in die vroege jaren zeventig te veel als zelfgenoegzaam en ter plaatse trappelend ervoer.

Van Brussel naar Parijs

Bénédictus Albertus Annegarn werd in Den Haag geboren op 9 mei 1952 als vierde en jongste kind van het gezin. Vader was vertaler voor de Nato, moeder was huisvrouw. Van zijn kinderjaren in Nederland herinnert hij zich weinig want, nauwelijks zes jaar oud, verhuist het hele gezin naar Brussel. Vader had immers een nieuwe baan gevonden bij de nog jonge Europese Economische Gemeenschap. Zijn hele onderwijs genoot hij in de Europese internationale school te Brussel. Daar liepen alle rangen en nationaliteiten samen school, zowel kinderen van poetspersoneel als van ambassadeurs. De onderwijstaal voor Dick was er Nederlands maar op de speelplaats werd vooral in het Frans met de anderen geconverseerd. Het is daar vooral dat hij die taal leerde. Als adolescent leerde hij gitaar spelen op het instrument van zijn oudere broer. Zijn muzikale interesse ging uit naar Engelstalige songs. Pete Seeger, Julie Driscoll, Richie Havens, Jimi Hendrix zijn de namen die hij me opnoemt. Die liederen klonken hem veel geloofwaardiger dan de chansons van bijvoorbeeld Georges Moustaki. Na enkele maanden studietijd aan de universiteit te Leuven (agronomie) besliste hij zijn studies stop te zetten en een muzikale weg te bewandelen in Parijs. "Waarom naar Parijs?" vroeg ik hem. "Het milieu in Brussel zinde me niet. Mijn vrienden adolescenten spraken al in nostalgische termen over herinneringen aan

vroeger. Ik keek naar de toekomst en wilde die anders zien. Ook de Franse muziek wilde ik veranderen, haar meer in de rock- en poprichting sturen. Ik had toen wel meerdere liederen in het Engels geschreven maar was zeker niet anglofiel genoeg om in die wereld aanvaard te worden. De Nederlandse scène leek mij vooral een milieu van schlagers op zijn Duits, de liederen klonken redelijk vulgair. In België gebeurden interessante dingen zoals de Wallace Collection met *Daydream* maar die scène was overvol. Daarom koos ik voor Frankrijk waar, na mei '68, toch een generatie vernieuwende chansonniers aantrad. Ik denk aan Bernard Lavilliers, Jacques Higelin, François Béranger, Maxime Le Forestier. Iets later was er Renaud."

In de Parijse folkmiddens werden zijn frisse, vernieuwende chansons gewaardeerd. Hij trad ook geregeld op in jeugdhuizen in de voorsteden maar dat was toch allemaal onvoldoende om er te kunnen van leven. Platenmaatschappijen als Philips, CBS of Barclay, waar hij demo's liet horen, gemaakt door een zekere Olivier Leflaive, bleken niet in hem geïnteresseerd. Hij denkt eraan terug te keren naar Brussel, wat hem zijn chanson *Bruxelles* deed schrijven. Op die terugweg ontmoette hij opnieuw Leflaive die net de opkomende chansonnier Le Forestier had leren kennen. Hij bracht Annegarn in contact met Jacques Bedos, artistiek directeur bij de platenmaatschappij Polydor, die Le Forestier had uitgebracht. Hij zingt Bedos zijn chanson *Bruxelles* voor en krijgt meteen de kans een lp te maken. Vol vertrouwen tekent Annegarn een vijfjarig contract. Het zou hem later berouwen toen hij ondervond dat hij niet zijn eigen visie op de productie kon inbrengen. Maar die eerste lp, opgenomen in december 1973 en in de lente 1974 uitgebracht, werd een groot succes. *Bruxelles* werd een radio-hit en Dick zat in de kortste tijd in de tredmolen van de showbusiness. Eind 1974 stond hij al opnieuw in de studio's. Het jaar nadien volgde een derde lp. Maar Dick wilde meer zijn zin doen en bekwam dat hij zelf zijn vierde lp *Anticyclone* mocht produceren. "Op de hoes heb ik een verkeersbord geplaatst. De rode driehoek die een gevaarlijke bocht aankondigt kondigde meteen de muzikale bocht aan die we in deze productie genomen hadden," zegt Annegarn. Maar de showwereld die hem van het publiek, van de gewone mensen weghield, keerde hij de rug toe. Het leven van studio's, scènes, autowegen en televisie speelde zich te ver van de mensen af. Hij wilde met en tussen gewone mensen werken. Als 'vedette' was dat niet mogelijk. In de lente van 1978 besliste hij uit die wereld te stappen en gaf een persconferentie. Hij liet die symbolisch doorgaan in de kelders van de Olympia, de prestigieuze zaal waar hij in zijn startjaar 1974 tweemaal was opgetreden. Hij las er een tekst voor: 'De rock-industrie en ik'. Hierin gaf hij een gedetailleerd verslag van zijn onaangename ervaringen in dat milieu. De tekst besloot met: "Daar ik die mechanismen aan den lijve heb ondervonden, zal ik ze, zoveel ik kan aan de kaak stellen." Exit, de jonge

'vedette' Annegarn.

Sociaal-cultureel werker en muzikant

Het zou ons te ver leiden om de verdere activiteiten van Annegarn, die ondermeer op een paar aangekochte aken de gewone mensen in de buurt van Parijs de kans gaf zich te uiten en cultuur te beleven, te beschrijven. Maar de man is in de volgende jaren erg actief geweest met allerlei innoverende initiatieven: nieuw theater, vrije radio, een volkse krant... Met vrienden muzikanten bleef hij chansons schrijven en in eigen beheer platen en cd's uitbrengen. Kenden zij niet de succesvolle verkoopcijfers van de eerste platen, inhoudelijk waren ze even opmerkelijk en vernieuwend voor het Franse chanson. Door de aandachtige chanssonliefhebber werden ze wel gewaardeerd. Gespecialiseerde bladen loofden zijn werk.

Zijn cd *Frère?* uit 1985 bevatte merkwaardige chansons waarvan sommige duidelijk verwijzen naar zijn sociaal engagement. Het chanson *Frères?* bezingt hoe moeilijk het is om broeders voor elkaar te zijn, hoeveel er helaas gebeurt (zoals de moordpartijen van het Israelische leger in de Palestijnse vluchtelingenkampen Saabra en Chatilla) dat net het tegenovergestelde van broederlijkheid toont. "Ik schreef het als antwoord op initiatieven als 'Band Aid' wat voor mij eerder een naïef scoutisme oproept," zegt hij. Op deze cd vinden we onder de medewerkende muzikanten de naam terug van accordeonist Richard Galliano die ook de arrangementen schreef. In 1990 bracht Annegarn zelfs twee uitstekende cd's uit, *Ullegarra* en *Chansons fleuves*. Hoewel eveneens bejubeld in de vakpers bleef Annegarn met een voorraad onverkochte exemplaren zitten.

Zijn inspiratiebronnen

Voor de inhoud van zijn liederen laat hij zich vaak inspireren door het leven van gewone mensen, door herinneringen, door fait-divers. *Robert Caillet*, een man die omkomt door voor wat geld van een brug in de ondiepe rivier te duiken, de renner *Agostinho* die dodelijk ten val kwam door een loslopende hond, een hevige brand in de Chinese stad *Xilinji*, een buurman die niet behoorlijk weet om te gaan met zijn hond, het zijn allemaal inspiratiebronnen voor een chanson. Maar ook het reizen inspireert hem. Hij nodigt zijn luisteraars uit te reizen, zowel op cultureel, historisch als politiek gebied. De natuur, het weer, de kosmos zijn eveneens vaak weerkerende thema's in zijn liederen.

Zijn laatste solo-cd uit 2005, *Plouc*, (wordt in Van Dale vertaald als boerenkinkel) bevat een erg gevoelig nummer over zijn overleden moeder: *Maman, maman*. Hierin maakt hij met zijn moeder afspraak in het firmament. De zegen van het zo belangrijke water bezingt hij in *L'eau est là*. Het chanson *3 petits cochons* gaat weer duidelijk over oorlog. Het wordt gezongen op een speelse melodie die doet denken aan het sprookje van de drie biggetjes en Walt Disney's tekenfilm. Het is typisch voor Annegarn hoeveel verwijzingen

er als een raadsel in verscholen zitten. Ik vroeg hem naar verduidelijking. "De onzinnige oorlog in Irak inspireerde mij. De vader van een van de drie is een varken dat 'vendrait de la moutarde à l'adversaire' wat verwijst naar het mosterdgas dat aan Irak werd verkocht om de Koerden te vernietigen, 'Big Ben de la reine' slaat op Blair en de 'garçon des vaches' is cowboy Bush. 'Le Napoléon s'est fait pousser la moustache' verwijst naar de kleine Aznar."

Plouc is een uitstekende cd om Annegarn te leren kennen. Hij opent met een feestelijk lied *Accordons*, begeleid door een fanfare (daar heet het 'banda') uit zijn buurt: La Lyre Cazaubonnaise. Annegarn woont sinds zes jaar helemaal op de buiten, ergens tussen

Toulouse en de Pyreneeën. "Ik hou veel van die volle klank van kopers," zegt hij, "ikzelf speel gitaar en piano maar ik word al meerdere jaren begeleid door een tuba en een concerthoorn. En het laten meespelen van zo'n banda uit de buurt heeft ook een sociale betekenis."

Waarom hij, die lang in het Noorden van Frankrijk vertoefde (na Parijs ondermeer in Lille), een stek in Occitanië heeft gekozen? "Het is er veel zonniger, natuurlijk. Je kan er veel langer buiten en met open deuren leven. En het is een streek met een sterk verbale traditie. Ik hou erg veel van het woord en in deze cultuur kent men nog het 'plaisir du mot', het genoeg door woorden verschaft. Hier organiseer ik sinds 2003 een jaarlijks

'Festival du Verbe' waarop dichters, vertellers, zangers, rappers aan bod komen." Zijn liefde voor het woord komt natuurlijk tot uiting in zijn teksten. Zijn veelvuldig gebruik van stafrijmen, gelijkkluidende woorden, woordspelingen, geven zijn teksten ritme en klank. Het is ook die liefde voor orale cultuur die hem een huis heeft laten bouwen bij de Berbers in Marokko. Heel vaak verblijft hij meerdere weken tussen die 'poëtische' gemeenschap. Ook hun muziek spreekt hem erg aan. "Weet je dat de muziek van de Marokkaanse Berbers dichter staat bij de Chinese muziek dan bij de Arabo-Andalusische? Dichter ook bij Hendrix en Van Halen? Hun muziek is zeer geconstrueerd, erg betoverend. In 2004 maakte ik er in Tiznit opnames van Berberse troubadours."

Een hommage-cd

Over de recente hommage-cd zegt Annegarn: "Het is een idee van mijn platenmaatschappij. In de platenverkoop doen hommage-cd's het nu vrij goed. Maar meestal worden die cd's rond overleden zangers gemaakt. Ik ben blij dat het voor mij nu al gebeurt ook al betekent het toch dat ik stilaan ouder word. Maar dat voorstel houdt toch een erkenning in van wat ik, als kleine intellectuele arbeider, heb gedaan. Het doet me echt plezier." Ik merk op dat er opvallend veel nummers gekozen werden uit de eerste lp. "De keuze gebeurde door de artiesten zelf. Toen ik wist wie zouden meewerken heb ik wel contact gezocht met deze zangers. Er waren er bij die ik nog nooit had ontmoet. Ik deed hen voorstellen maar het zijn slechts de oudsten die mijn raad hebben gevolgd. Christophe ondermeer die *Ça pue* zingt, een chanson dat verwijst naar mijn ervaringen met de showbizz, wat Christophe zelf ook heeft gekend. Ook Alain Souchon heeft mijn voorstel gevolgd. We zingen *Tourne en rond* in duo. Er waren zelfs twee artiesten die het lied *Ubu* kozen: -M- en Arno. Uiteindelijk werden de twee erg verschillende vertolkingen weerhouden als opener en sluitert van de cd." Ubu is een ordinaïr, grotesk en machtsgeil figuur uit het absurdistisch koningsdrama van Alfred Jarry uit 1896, *Ubu Roi*. Andere bekende vertolkers op deze compilatie zijn Alain Bashung, Sanséverino, Thomas Fersen, Louis Chédid, Bénabar. Arthur H, zoon van Jacques Higelin nodigde de Nederlandse groep De Kift uit om met hem mee te spelen in *La limonade*. Annegarn wist niet eens dat het landgenoten waren, maar dat zij voor koperklanken zorgen bevalt hem wel. Deze nieuwe vertolkingen van zijn chansons zullen hem ongetwijfeld bij een nieuw publiek bekend maken en ook dat is mooi meegenomen voor die bijzondere Hollander in Frankrijk. Of is het omgekeerd?

Laat ons nog zeggen dat aan Dick Annegarn, auteur van het succesnummer *Bruxelles*, op 20 december vorig jaar de titel 'Ereburger van de stad Brussel' werd toegekend. Om die plechtigheid niet àl te ernstig te nemen had hij aan vrouwen uit zijn dorp gevraagd op zijn jas een spiraal te borduren. De spiraal is het kenteken van Ubu.

